

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ТА АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 342.9:351.71

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-3-4-7-8-4>

Сопілко Ірина Миколаївна,

доктор юридичних наук, професор

(Національна комісія з радіаційного захисту населення України, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9594-9280>

Токарєва Ксенія Сергіївна,

доктор юридичних наук, доцент

(Національний авіаційний університет, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5705-5211>

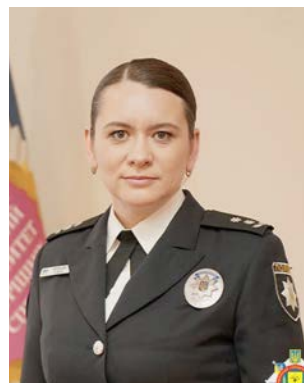

Мердова Ольга Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

СУТНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОМУ ВИМІРІ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

Автори зосереджуються на аналізі сутності адміністративної діяльності правоохоронних органів у контексті адміністративно-правового виміру. У роботі визначено адміністративну діяльність як спеціалізовану галузь діяльності правоохоронних органів, орієнтовану на захист прав і свобод особи та громадянина, а також інтересів держави, зокрема у сферах публічної безпеки, фінансово-економічних та інформаційних відносин. Дослідницями висвітлено, що адміністративна діяльність передбачає використання державного примусу та юридичну відповідальність за недотримання встановлених норм. Крім того, вони наголошують, що така діяльність провадиться відповідно до чинного законодавства та забезпечується необхідними гарантіями закон-

ності. У статті розглянуто різні аспекти адміністративної діяльності правоохоронних органів, включно з її суб'єктним складом, компетенцією та застосуванням спеціальних заходів. Також автори звернули увагу на взаємозв'язок понять «адміністративна діяльність» та «поліцейська діяльність», вказуючи на їхні особливості та спільні риси. У висновках підкреслюється важливість адміністративно-правового аспекту в реалізації правоохоронної функції держави та надається системний огляд основних правоохоронних органів, які проводять адміністративну діяльність.

Ключові слова: правоохоронні органи, адміністративна діяльність, поліцейська діяльність, діяльність правоохоронних органів, правоохоронна діяльність, національна безпека.

Постановка проблеми. Згідно з Національною стратегією у сфері прав людини, затвердженою Указом Президента України від 24.03.2021 № 119/2021, важливими напрямками є захист прав людини, включаючи право на життя, запобігання катуванням, свободу та особисту недоторканність, свободу вираження поглядів, доступ до інформації, право на приватність, свободу зібрань і об'єднань, запобігання дискримінації та боротьба з насильством, включаючи торгівлю людьми [1]. З метою адаптації Стратегії до нових умов особливу увагу слід приділити оновленню положень, спрямованих на діяльність правоохоронних органів в умовах військової агресії та окупації території України.

До 2014 року акцент робився на застосуванні превентивних заходів для запобігання порушенням законодавства. Дослідники, як-от А. Кучук та О. Соколенко, визначали різні функції правоохоронних органів, пріоритети яких передбачають охорону, профілактику, нагляд, регулювання, каральну та виховну функції [2, с. 13; 3, с. 11]. Крім того, остання у дисертації визначає напрями правоохоронної діяльності, надаючи пріоритет запобігання правопорушенням, а потім їх виявленню, припиненню, розкриттю, розслідуванню, притягненню до відповідальності правопорушників. Поряд із цим учена, формулюючи поняття правоохоронної діяльності, вказує спочатку на захист та охорону прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, а також засад конституційного ладу, законності та правопорядку [3, с. 386].

Стратегія розвитку органів внутрішніх справ, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 118-р, визначає вимоги до поліції як основної ланки МВС, зокрема: обслуговування окремих громадян та суспільних груп, відповідальність перед законом, захист прав людини і громадянина, а також прозорість. Наголошується на необхідності того, щоб правоохоронні органи були «сервісними службами», які сприяють у влаштуванні безпечного та законного добробуту в державі. Стратегія спрямована на перетворення МВС на орган європейського зразка та формування в його складі поліції як головного органу із забезпечення громадської безпеки [4].

Отже, і в програмних документах було передбачено необхідність принципових змін в організації та діяльності одного з найбільш чисельних правоохоронних органів – органів внутрішніх справ та подальша реорганізація в поліцію, що знайшло своє законодавче врегулювання в ухваленому у 2015 році Законі України «Про Національну поліцію» [5].

Після 2014 року актуальною залишається проблема реалізації функції превенції правоохоронними органами. Необхідність забезпечення національної безпеки та реагування на загрози вимагає ефективної адаптації діяльності даних органів до нових умов. Це передбачає формування нової моделі правоохоронної діяльності, чітке розподілення завдань та функцій між органами, обмеження застосування імперативних заходів та способів забезпечення безпеки, гарантування верховенства

права та законності, перегляд форм і методів превенції, впровадження сучасних способів здійснення правоохоронної діяльності, зокрема кіберзахисту, аналітичних методів та методик для виявлення порушень у сфері фінансів та економіки, а також виявлення потенційних загроз та їх усунення.

Реалізація новітніх методів вимагає ефективної організації, узгодженості та співпраці між правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також на міжнародному рівні.

Додатково, О. Попівняк аналізує функції правоохоронних органів, надаючи пріоритет судовому виконанню рішень, розгляду справ про адміністративні правопорушення та оперативно-розшукової діяльності [6, с. 56–57]. О. Тильчик вказує на необхідність посилення «силового» складника діяльності щодо забезпечення громадської безпеки та цивільного захисту [7, с. 16]. Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 передбачено заходи для системного захисту національної безпеки, включно із зміцненням демократичного цивільного контролю та оптимізацією структури та функцій правоохоронних органів. Стратегія національної безпеки України передбачає реформування правоохоронної системи, спрямоване на системне посилення сектору безпеки і оборони [8]. Проект Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України, опублікований Міністерством внутрішніх справ у 2021 році, встановлює посилення спроможності сил громадської безпеки та цивільного захисту, захист особи та суспільства від правопорушень, а також створення безпечних умов життєдіяльності й ефективної системи цивільного захисту [9].

Отже, науковий аналіз вказує на важливість та актуальність діяльності правоохоронних органів в адміністративно-правовому вимірі для забезпечення прав людини, громадської безпеки та національної безпеки України. Переорієнтація їхньої функціональної діяльності в умовах викликів і загроз сучасності стає критично важливою для ефективного захисту прав та інтересів громадян та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження в адміністративному праві акцентують увагу на діяльності правоохоронних органів. О. Дудченко визначає роль «силових» органів в адміністративній юрисдикції. Л. Палій використовує результати робіт інших учених: О. Бандурка, І. Голосніченко, М. Корнієнка, О. Остапенка, для обґрунтування адміністративної діяльності в митній безпеці. Вчені також досліджують співвідношення поліцейської та правоохоронної діяльності, надаючи важливість категорії «поліцейська діяльність» в адміністративному аналізі тощо.

Мета статті полягає в науковому аналізі сутності діяльності правоохоронних органів в адміністративно-правовому вимірі, розглядаючи їх особливості та роль у забезпеченні прав та свобод громадян, забезпеченні національної безпеки та змісті адміністративно-правових норм, що регулюють їхню діяльність.

Виклад основного матеріалу. Дослідження поліцейської діяльності та її відмінностей від інших пра-

воохоронних органів підкреслюється в наукових публікаціях, які використовують поняття «поліцейська діяльність». Учені, як-от Ю. Римаренко, В. Авер'янов, І. Усенко, вважають цей термін ключовим для відокремлення діяльності поліції від інших правоохоронних органів. У вітчизняній адміністративно-правовій науці також зазначено важливість формування та становлення адміністративного права, що сягає своїм корінням XVIII сторіччя. Різноманітні погляди на предмет поліцейського права виокремлювали наприкінці XIX сторіччя, а пізніше, у XX столітті, наголошувалося на важливості адміністративної діяльності та її формах, включно з виданнями різних актів та укладеннями договорів [10, с. 7–21]. В. Кобалевський, зі свого боку, звертав увагу на аналіз форм адміністративної діяльності й наголошував на існуванні адміністративного примусу, доки існує виконавча влада [10, с. 27].

Історіографія становлення й розвитку поліцейського та адміністративного права свідчить про їх тісний зв'язок. Початкові концепції поліцейського права пов'язані з переглядом підходу до тлумачення терміна «поліція», що спочатку охоплював внутрішнє управління, а згодом асоціювався з державним порядком та безпекою. Адміністративне право виникло як право законності й справедливості у сфері управління, не виключаючи при цьому існування поліцейського права. Поліцейська діяльність була спрямована на правовий захист і забезпечення громадського порядку.

Наукове дослідження обох галузей права свідчить про постійний пошук шляхів вирішення питань щодо регулювання відносин між суб'єктами влади та в управлінській сфері. Роль і значення поліції змінюються залежно від суспільно-політичних трансформацій. О. Кобзар акцентує увагу на аналізі терміна «*politia*» в античній добу, який позначав цивільну адміністрацію, а в подальшому набував значення управлінської діяльності з метою забезпечення громадського порядку та безпеки. Аналізуючи погляди вчених на поліцейську діяльність, він розрізняє та аналізує основні підходи до її визначення, вказуючи на різні аспекти її сутності та змісту [11, с. 10–12, 33–34]. Дослідник також виокремлює мету поліцейської діяльності – охорону правопорядку в громадських місцях, виокремлює три складники поліцейської діяльності: адміністративний нагляд, адміністративний примус, адміністративна юрисдикція, та розглядає її як складову частину правоохоронної діяльності [11, с. 73–75, 251].

Підсумовуючи авторський підхід О. Кобзаря, інших учених щодо сутності поліцейської діяльності, доцільно вказати таке: 1) поліцейська діяльність – окремий різновид правоохоронної діяльності, яка має адміністративно-правову природу; 2) є складником адміністративної діяльності правоохоронних органів; 3) здійснюється спеціально уповноваженим державним органом – Національною поліцією та уповноваженими суб'єктами – поліцейськими як посадовими особами, які мають спеціальні звання; 4) спрямована на забезпечення публічної безпеки та охорону публічного порядку. Врахування наукового підходу О. Кобзаря, інших учених, які доводили доцільність виокремлення поняття «поліцейська діяльність», дає змогу зазначити про необхідність подальшого аналізу питання про сутність і зміст загальних категорій «правоохоронна діяльність» та «діяльність правоохоронних органів», виокремлення в межах відповідних правовідносин тих, які мають адміністративно-правову природу.

На думку О. Соколенко, правоохоронна діяльність спрямована на реалізацію правоохоронної функції дер-

жави, забезпечуючи захист та охорону прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, згідно з чинним законодавством та принципами правової держави. Така діяльність виконується професійними спеціалізованими суб'єктами за допомогою різноманітних правових засобів і заходів юридичного впливу для запобігання, припинення та здійснення юридичної відповідальності. Дослідниця визначає поняття системи правоохоронних органів як цілісну, ієрархічну та структуровану сукупність взаємозумовлених органів, утворених для спільного фахового здійснення правоохоронної діяльності [3, с. 386–387].

Враховуючи позицію О. Кобзаря, який підкреслює важливість професійного виконання правоохоронною діяльністю та забезпеченням державою відповідних органів для реалізації цієї функції [11, с. 251], можна стверджувати, що правоохоронна діяльність відмінна від інших видів правоохоронної діяльності через її спеціалізацію, здійснення на професійній основі та використанням державних засобів впливу.

В. Волинець у своєму дослідженні сутності та змісту правоохоронної функції держави визначає її як основне завдання, спрямоване на захист та гарантування прав і свобод громадян, а також на розвиток держави. Дослідник вказує на нерозривний зв'язок між існуванням демократичної, соціальної та правової держави з реалізацією правоохоронної функції. Відзначається, що така функція передбачає взаємодію різних органів державної влади. Важливо додати, що науковець підкреслює важливість урахування не лише стану законодавства та його якісних показників, а й елементів правової системи, як-от правосвідомість, правова культура та ідеологія. Науковець указує на те, що головним об'єктом захисту під час правоохоронної діяльності є права і свободи людини й громадянина, а реалізація цієї функції пов'язана з боротьбою зі злочинністю.

Варто додати, що, дослідник наголошує на тому, що основними суб'єктами реалізації правоохоронної функції є правоохоронні органи, як-от міліція (монографія підготовлена у 2012 р., коли функціонував цей правоохоронний орган), прокуратура (враховуючи наявність на момент підготовки монографії компетенції щодо здійснення прокурорського нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів) та органи судової влади. Зазначається, що вказані органи відіграють ключову роль у забезпеченні правопорядку та прав і свобод громадян.

Енциклопедичне значення поняття «правоохоронна діяльність» розкриває його зміст як форму державної діяльності, що має на меті захист суспільних відносин від протиправних посягань та відновлення порушеного правопорядку. Така діяльність виконується спеціально уповноваженими суб'єктами відповідно до закону та встановленого порядку. Основні ознаки правоохоронної діяльності передбачають: вплив за допомогою юридичних заходів, відповідність закону, дотримання установленої процедури, взаємозв'язок обов'язковості рішень та можливість оскарження, а також відповідальність за неправомірні дії. Недержавні установи, що залучаються до вказаної діяльності, діють у межах державної правоохоронної політики [13, с. 683–684].

Спираючись на науковий підхід О. Соколенко, доцільно зазначити про розмежування термінів «правоохоронна діяльність», «діяльність правоохоронних органів».

До ознак діяльності правоохоронних органів доцільно зарахувати такі:

- спеціалізованість і спрямованість на правову охорону та захист прав і свобод людини й громадянина, а також інтересів держави, особливо в контексті національної безпеки;

- виконання основної мети функціонування державних органів, спеціально призначених для реалізації правоохоронної функції;

- суворота відповідності законодавству;

- компетентність щодо використання державного примусу, зокрема у сфері кримінального та адміністративного законодавства;

- застосування форм і методів, передбачених законом та підтверджених відповідними правовими підставами;

- правозастосування здійснюється за допомогою встановлених законодавством процедур, які завершуються ухваленням рішення, юридично обов'язкового для виконання адресатам приписів, за невиконання чи неналежне виконання якого передбачено юридичну відповідальність;

- законодавством передбачено гарантії законності реалізації правоохоронними органами, їх посадовими особами компетенції.

Правоохоронна діяльність передбачає реалізацію правової охорони та захисту, а також застосування державного примусу. Суб'єктами є державні органи, створені для виконання завдань, спрямованих на реалізацію правоохоронної функції. Основні ознаки вміщують вплив за допомогою юридичних заходів, відповідність закону, дотримання установленної процедури, гарантії законності реалізації компетенції правоохоронних органів.

Діяльність правоохоронних органів може бути розглянута як адміністративна діяльність, регульована нормами адміністративного права, що є частиною загального контексту адміністративно-правової сфери.

Наступним питанням, яке потребує додаткового аналізу, є співвідношення термінів «поліцейська діяльність» та «адміністративна діяльність» щодо правоохоронних органів.

У своїй дисертації Л. Палій наголошує, що адміністративна діяльність щодо забезпечення митної безпеки в Україні є специфічною, публічною, підзаконною, цілеспрямованою, державно-владною діяльністю уповноважених суб'єктів, як-от органи державної виконавчої влади та інші державні органи. Вона здійснюється з метою захисту митних інтересів держави та регулюється нормами адміністративного й митного законодавства [14, с. 118].

Науковий підхід М. Ковтун дає змогу виокремити адміністративну діяльність як специфічну сферу управління суб'єктами владних повноважень. Вона характеризується врегульованістю нормами адміністративного права, специфічним суб'єктом (у широкому значенні) та спрямованістю на владно-публічне регулювання. Серед складників адміністративної діяльності виокремлюють зовнішню та внутрішню діяльність, що охоплює виконання законів, нормативних актів управління, надання вказівок, застосування заходів адміністративного впливу та інші аспекти [13, с. 12–13].

Водночас серед видів адміністративної діяльності Національної поліції виокремлюють два види адміністративної діяльності – управлінську та юрисдикційну. Управлінська діяльність охоплює організацію правоохоронної діяльності загалом, тоді як юрисдикційна стосується притягнення до адміністративної й дисциплінарної відповідальності та розгляду скарг громадян

[15, с. 15].

Привертає увагу й інший підхід щодо виокремлення видів адміністративної діяльності, згідно з яким органи внутрішніх справ виконують адміністративну діяльність, яка може бути поділена на внутрішній (організаційний) та зовнішній напрями. Внутрішній напрям містить такі складники, як службове атестування, проходження служби, надання методичної допомоги тощо. Зовнішня діяльність передбачає охорону громадського порядку, здійснення дозвільної системи, забезпечення діяльності спеціальних установ, забезпечення реалізації права громадян на вільне пересування та обрання місця проживання, контроль за безпекою дорожнього руху, забезпечення охорони об'єктів, конвоювання арештованих і засуджених [16, с. 23].

Наступним за логікою наукового аналізу питанням є встановлення кола державних органів, які можна уналежити до правоохоронних.

Науковець О. Дудченко рекомендує визначити правоохоронні органи як узагальнювальне наукове поняття, що вміщує всю систему органів, які виконують правоохоронну функцію держави. Він поділяє ці органи на дві групи: «силові» (Національна поліція, Служба безпеки України, органи досудового розслідування, прикордонна служба) та контрольно-наглядові й органи з правового забезпечення (уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи юстиції, прокуратура, експертні установи, спеціалізовані формування громадськості) [16, с. 662–663].

Такий підхід слід урахувати при визначенні поняття «правоохоронний орган» та встановленні органів, що провадять адміністративну діяльність. Правоохоронні органи, які провадять адміністративну діяльність, повинні мати професійний характер та займатися цією діяльністю як основною.

При визначенні правоохоронних органів, які провадять адміністративну діяльність, слід урахувати норми Конституції України та законодавчі акти, що регулюють їх організацію та функціонування. Наприклад, у ч. 3 ст. 17 Конституції України вказано, що призначення правоохоронних органів – забезпечувати, поряд із військовими формуваннями, державну безпеку та захист державного кордону. Важливим для формування правових основ реалізації цього призначення є конституційний припис про врегулювання законом їх організації та порядку діяльності [17]. У Законі України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» термін «правоохоронні органи» щодо органів держави-терориста (держави-агресора) розкривається в значенні «міліція, поліція тощо» [18]. Також важливим є врахування законодавчих змін та створення нових правоохоронних органів, які можуть бути вміщені до вказаної категорії.

Загалом, виокремлення правоохоронних органів, які провадять адміністративну діяльність, серед тих, які в чинному законодавстві належать до правоохоронних, слід здійснювати, спираючись на такі ознаки, як:

- належність до органів виконавчої влади;

- організаційна відокремленість, виражена в правовому положенні та наявності атрибутів, передбачених законами;

- спрямованість на реалізацію правоохоронної функції держави, включно із захистом прав і свобод людини і громадянина, національної безпеки та іншими аспектами;

– використання форм і методів, що регулюються нормами адміністративного права.

Висновки. Тож поняття «адміністративна діяльність правоохоронних органів» виокремлюється із загальної категорії «адміністративна діяльність» через його врегульованість нормами адміністративного права та спеціальну спрямованість на правову охорону та захист прав і свобод людини і громадянина, а також інтересів держави у сферах публічного порядку, фінансово-економічній, інформаційній та відновлення порушених прав.

Поняття «*правоохоронна діяльність*» охоплює не лише діяльність правоохоронних органів, а й інших суб'єктів, для яких правовий захист не є основною функцією. Така діяльність вміщує спеціально уповноважених державних органів, які застосовують примус у встановленому законодавством порядку для захисту прав і свобод громадян, національних інтересів та національної безпеки.

Діяльність правоохоронних органів доцільно розглядати з позицій сукупності цілеспрямованих дій щодо здійснення спеціально уповноваженими державними органами правової охорони та захисту прав і свобод людини і громадянина, національних інтересів, насамперед, щодо забезпечення національної безпеки, для яких така діяльність є основною і здійснюється за встановленою законодавством процедурою, забезпечується примусовою силою держави з притаманними їй гарантіями законності здійснення.

Поліцейську діяльність (у тому значенні, яке доведене на цей час дослідниками) можна розглядати як різновид адміністративної діяльності правоохоронних органів, а поняття «адміністративна діяльність» – як ширше за змістом, порівняно з поняттям «поліцейська діяльність». Адміністративна діяльність правоохоронних органів ширша за її суб'єктний складник, оскільки охоплює не тільки поліцію, а й інші правоохоронні органи. Поняття «поліцейська діяльність» пов'язане зі спеціально уповноваженим суб'єктом – поліцією – і характеризує її адміністративно-правову сутність, яка виявляється в цілеспрямованих діях щодо забезпечення

публічної безпеки, охорони публічного порядку, прав і свобод громадян.

До *правоохоронних органів, які провадять адміністративну діяльність*, доцільно зарахувати органи виконавчої влади, для яких адміністративна діяльність, спрямована на охорону і захист прав і свобод людини і громадянина, захист державного суверенітету, територіальної цілісності, національних інтересів держави, насамперед, у сферах забезпечення публічної безпеки та порядку, фінансово-економічній та інформаційній, а також відновлення порушених прав громадян є основною й реалізується в адміністративно-правових формах і за допомогою заходів і засобів, урегульованих нормами адміністративного права.

Отже, до числа правоохоронних органів, які цілеспрямовано виконують адміністративну діяльність для реалізації правоохоронної функції держави, належать:

- Національна поліція;
- Державна прикордонна служба України;
- Військова служба правопорядку в Збройних силах України;
- Бюро економічної безпеки України;
- Державна служба фінансового моніторингу України;
- Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;
- Державна кримінально-виконавча служба України.

Стосовно Національної гвардії України, слід указати, що Законом України «Про Національну гвардію України» встановлено належність цього органу до військових формувань із правоохоронними функціями [19]. Для інших правоохоронних органів – органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України адміністративну правоохоронну діяльність не можна назвати основною у зв'язку з компетенцією щодо здійснення ними переважно оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
2. Кучук А. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2007. 22 с. URL: <https://cutt.ly/cZeAkVg> (дата звернення: 07.11.2023).
3. Соколенко О. Адміністративно-правові засади захисту прав громадян у діяльності правоохоронних органів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2012. 460 с.
4. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 15.11.2017 р. № 1023-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-р#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
6. Попівняк О. та ін. Правове забезпечення захисту економічних інтересів держави. Теоретико-прикладне дослідження : монографія / за ред. О. Рябченко. Суми : Мрія, 2020. 352 с.
7. Тильчак О. Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки: теорія і практика. : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2018. 37 с. URL: <https://cutt.ly/ZZeIP36> (дата звернення: 07.11.2023).
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
9. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України / Офіційний вебсайт МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021> (дата звернення: 07.11.2023).
10. Антологія української юридичної думки. В 6 т. / упоряд.: Ю. Римаренко, В. Авер'янов, І. Усенко ; Голова редкол. Ю. Шемчушенко. Київ : Вид. Дім «Юрид. кн.», 2003. Т. 5 : Поліцейське та адміністративне право. 600 с.
11. Кобзар О. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків; Дніпропетровськ : Панов, 2015. 316 с.

12. Волинець В. Функції сучасної держави: теоретико-правові проблеми : монографія. Київ : Логос, 2012. 512 с.
13. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Київ : Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Кор. НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. Т. 5 : Адміністративне право. 960 с.
14. Палій Л. Форми та методи адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки в Україні : дис. ... д-ра філософії. Запоріжжя, 2020. 219 с.
15. Бесчастний В., Мердова О., Тулінов В. Адміністративна діяльність Національної поліції: загальна частина : навч. посіб. / ред. В. Бесчастний. Київ : ВД «Дакор», 2017. 248 с.
16. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Київ : Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Кор. НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура. 960 с.
17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
18. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22.05.2022 р. № 2265-IX : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
19. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 07.11.2023).

References

1. Pro Natsionalnu stratehiiu u sferi prav liudyny [About the national strategy in the field of human rights]: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 24.03.2021 r. № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
2. Kuchuk A. (2007). Teoretyko-pravovi zasady pravookhoronnoi diialnosti v Ukraini [Theoretical and legal foundations of law enforcement activity in Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07. Kyiv, 22 s. URL: <https://cutt.ly/cZeAkVg> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
3. Sokolenko O. (2012). Administratyvno-pravovi zasady zakhystu pravo hromadian u diialnosti pravookhoronnykh orhaniv [Administrative and legal principles of protection of the rights of citizens in the activities of law enforcement agencies] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07. Kharkiv. 460 s. [in Ukrainian].
4. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku orhaniv systemy Ministerstva vnutrishnikh sprav na period do 2020 roku [On the approval of the Strategy for the Development of System Bodies of the Ministry of Internal Affairs for the period up to 2020]: Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 15.11.2017 r. № 1023-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-r#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
5. Pro Natsionalnu politsiiu [About the National Police]: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII : stanom na 5 zhovt. 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
6. Popivniak O. ta in. (2020). Pravove zabezpechennia zakhystu ekonomichnykh interesiv derzhavy. Teoretyko-prykladne doslidzhennia [Legal protection of the economic interests of the state. Theoretical and applied research]: monohrafiia/ red. O. Riabchenko. Sumy: Mriia. 352 s. [in Ukrainian].
7. Tylchak O. (2018). Administratyvno-pravove zabezpechennia protydii tinizatsii ekonomiky: teoriia i praktyka. [Administrative and legal protection against shadowing of the economy: theory and practice] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07. Irpin, 2018. 37 s. URL: <https://cutt.ly/ZZeIP36> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku “Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 “On the National Security Strategy of Ukraine”]: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 14.09.2020 r. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
9. Stratehiia hromadskoi bezpeky ta tsyvilnoho zakhystu Ukrainy [Strategy of public security and civil defense of Ukraine] / Ofitsiinyi veb-sait MVS Ukrainy. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].
10. (2003). Antolohiia ukrainskoi yurydychnoi dumky [Anthology of Ukrainian legal thought]. V 6 t. / uporiad.: Yu. Rymarenko, V. Averianov, I. Usenko ; Holova redkol. Yu. Shemchushenko. Kyiv : Vyd. Dim «Iuryd. kn.». T. 5 : Politseiske ta administratyvne pravo. 600 s. [in Ukrainian].
11. Kobzar O. (2015). Politseiska diialnist v Ukraini: administratyvno-pravovyi aspekt [Police activity in Ukraine: administrative and legal aspect]: monohrafiia. Kharkiv; Dnipropetrovsk : Panov. 316 s. [in Ukrainian].
12. Volynets V. (2012). Funktsii suchasnoi derzhavy: teoretyko-pravovi problemy [Functions of the modern state: theoretical and legal problems]: monohrafiia. Kyiv : Lohos., 512 s. [in Ukrainian].
13. (2020). Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia [Great Ukrainian legal encyclopedia]: u 20 t. Kyiv : Nats.akad. prav.nauk Ukrainy; In-t derzhavy i prava im. V.M. Kor. NAN Ukrainy; Nats.iuryd.un-t im. Yaroslava Mudroho, 2020. T. 5 : Administratyvne pravo. 960 s. [in Ukrainian].
14. Palii L. (2020). Formy ta metody administratyvnoi diialnosti shchodo zabezpechennia mytnoi bezpeky v Ukraini [Forms and methods of administrative activity to ensure customs security in Ukraine]: dys. ... d-ra filosofii. Zaporizhzhia, 2020. 219 s. [in Ukrainian].
15. Beschastnyi V., Merdova O., Tulinov V. (2017). Administratyvna diialnist Natsionalnoi politsii: zahalna chastyna [Administrative activity of the National Police: general part]: navch. posib. / red. V. Beschastnyi. Kyiv : VD «Dakor». 248 s. [in Ukrainian].

16. (2020). Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia [Great Ukrainian legal encyclopedia]: u 20 t. Kyiv : Nats.akad. prav.nauk Ukrainy; In-t derzhavy i prava im. V.M. Kor. NAN Ukrainy; Nats.iuryd.un-t im. Yaroslava Mudroho, 2020. T. 19 : Kryminalnyi protses, sudoustrii, prokuratura ta advokatura. 960 s. [in Ukrainian].

17. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR : stanom na 1 sich. 2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].

18. Pro zaboronu propahandy rosiiskoho natsyistskoho totalitarnoho rezhymu, zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii yak derzhavy-terorysta proty Ukrainy, symboliky voiennoho vtorhnennia rosiiskoho natsyistskoho totalitarnoho rezhymu v Ukrainu [On the prohibition of propaganda of the Russian Nazi totalitarian regime, the armed aggression of the Russian Federation as a terrorist state against Ukraine, symbols of the military invasion of the Russian Nazi totalitarian regime in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 22.05.2022 r. № 2265-IX : stanom na 31 berez. 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].

19. Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy [About the National Guard of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.03.2014 r. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (data zvernennia: 07.11.2023) [in Ukrainian].

Sopilko Irina,

Doctor of Legal Sciences, Professor

(National Commission on Radiation Protection of the Population of Ukraine, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9594-9280>

Tokarieva Kseniia,

Doctor of Legal Sciences, Associate Professor

(National Aviation University, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5705-5211>

Merdova Olha,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

**THE ESSENCE OF ACTIVITY OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES
IN THE ADMINISTRATIVE-LEGAL DIMENSION: SCIENTIFIC ANALYSIS**

The authors focus on analyzing the essence of the administrative activity of law enforcement agencies in the context of administrative-legal dimension. The study defines administrative activity as a specialized field of law enforcement agencies aimed at protecting the rights and freedoms of individuals and citizens, as well as the interests of the state, particularly in areas of public safety, financial-economic, and informational relations. The researchers highlight that administrative activity involves the use of state coercion and legal liability for non-compliance with established norms. Additionally, they emphasize that such activity is carried out in accordance with current legislation and is ensured by necessary guarantees of legality. The article examines various aspects of administrative activity of law enforcement agencies, including their composition, competence, and application of special measures. The authors also draw attention to the interrelation between the concepts of “administrative activity” and “police activity”, indicating their peculiarities and common features. In the conclusions, the importance of the administrative-legal aspect in realizing the law enforcement function of the state is emphasized, and a systematic overview of the main law enforcement agencies conducting administrative activity is provided. It was determined that it is appropriate to include executive power bodies as law enforcement bodies that include administrative activity, for which administrative activity is aimed at the protection and protection of human and citizen rights and freedoms, the protection of state sovereignty, territorial integrity, and national interests of the state, primarily in the sphere of ensuring public order and, financial, economic and informational security, as well as restoration of the violated rights of citizens is the main thing and is implemented in administrative and legal forms and with the help of measures and means regulated by the norms of administrative law.

Key words: law enforcement agencies, administrative activity, police activity, activity of law enforcement agencies, law enforcement activity, national security.